

АЁЛЛАР УЧУН ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ ҚУРАШ: ХИМОЯЛАНИШНИНГ ЭНГ СУНГГИ ЙУЛЛАРИ

Abstract:

Саида Мирзийойева оиладаги зуравонликни жиноят деб баҳолашни таклиф килди. «Оиладаги зуравонлик— оиланинг ички иши емас,бу муаммо бутун жамиятга тегишли.Айол уз дарди билан йолгиз қолиб кетмаслиги керак»,–деди у. У вояга йетмаганлар билан жинсий алоқа килганлик учун жазо кучайиши зарурлигини айтди.

Key words:

жиноятчилик,
зуравонлик,
қарши қураш,
чора-тадбирлар,
аёллар, ҳуқуқ-
эркинликлар,
қонун, гендер
тенглик.

Author of the article:

Азимова Нигора
Фаррухжон кизи

Workspace (Education subject)

Тошкент шаҳар ,Чилонзор туман
184-мактаб II-синф укувчиси

Айни пайтда бундай жиноятлар сони ортиб бормокда.Бу ачинарли хол.Ўзбекистон Республикасида истикомат килувчи ҳар бир аёлга нисбатан рухий, жисмоний, жинсий ва бошқа қуринишда амалга ошириладиётган жиноятлар. Бу каби жиноятлар, асосан эркаклар томонидан аёлларга нисбатан амалга оширилган зуравонлик ҳолатлари, жумладан, қалтаклаш, психологик зуравонлик, оилавий зурлаш, қотиллик, жинсий тажовуз ва та'қиблар, шунингдек, зурлаш, зуравонлик билан жинсий алоқада болиш, исталмаган жинсий алоқалар, болаларга нисбатан жинсий зурлаш, мажбурий никоҳ, қуча безорилиги, тақиб қилиш каби таъйиклар та'сирида хотин қизлар ҳуқуқларининг поймол қилиниши орқали намоён бўлади.

UNICEFнинг Коммуникатсия ва жамоатчиллик алоқалари бўлими томонидан утқазилган айолларга нисбатан зуравонлик муаммосига этибор бериш ҳамда хотин-қизларнинг зуравонлик қурбонига айланишнинг сабаблари тугрисида ва Ўзбекистон йошлари ушбу ҳолатга қандай муносабатда эканлигини синовдан утқазилди. Ушбу суровномада бутун республика бўйлаб 8900 дан ортиқ респондент иштирок етган. Уларнинг 37% аёллар бўлган. Шунингдек, 2021-йилда Ўзбекистон Республикаси Парламенти—Олий Мажлис Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ҳисобланган омбудсман матбуот хизматида эълон қилган ҳисоботда аёлларга нисбатан зуравонлик ҳолатлари қурсатқичлари республикада йилдан йилга ошиб бораётганлиги таъқидланган.

Ҳисоботда шундай дейилади:

2021-йилнинг 15-апрелига қадар Омбудсман номига хотин қизлар томонидан 20 га яқин жинсий ва жисмоний зуравонлик,рухий таъйик утқазилди билан боғлиқ ҳолатлар бўйича муурожаатлар қелиб тушган. Уларнинг аксарияти Сурхандарё ва Қашқадарё вилоятларига тугри қелади. Уларга нисбатан зуравонлик акс етган рақамлар аслида бунданда қуч бўлиши мумкин. Бунга сабаб ўзбек аёлларининг андиша қилиб қуч ҳолларда зуравонликка қуч юмишидир. Ўзбекистон Республикаси Гендер тенглигини таъминлаш масалалари бўйича комиссияси бошчилигида ҳамда ВМТнинг Аҳолишунослик жамғармаси (UNFPA)қумагида Реабилитация ва мослаштириш республика маркази томондан аҳоли уртасида махсус онлайн-аноним суровнома утқазилганидир. Утқазилган суровномада овоз берган респондентларнинг 42% айоллар узлари ва фарзандларини боқа олмаслигидан қурқиб зуравонликка қидашларини, шунингдек 38%

айоллар бошқалар томонидан муҳокама (гап-суз)булишдан куркиб зуравонликка куз юмишлари каби сабабларини келтиришган. Узбекистон ҳукумати БМТ элон қилган «Хотин-қизлар камситилишининг барча шакллариға бархам бериш тугрисида конвенсия» —CEDAW(1979—1981) ҳужжатини 1995-йил 18-август санасида ратификатсия қилган. Утган шунча вақт давомида аёллар ҳуқуқларини топташ ҳолатлари тез-тез учраб турмоқда, 2021-йилнинг январ-апрел ойлари оралигида ички ишлар органларига айолларға нисбатан зуравонлик ва тазйик утказиш ҳолатлари буйича умумхисобда 11 070 та мурожаат келиб тушган. Мурожаатларнинг 2 772 таси 18—30 йош оралигида булган, 93 таси эса вояға йетмаган шахслар томонидан келиб тушган. Зуравонлик ҳолатларининг энг катта қисми— 9 973 таси оиладаги зуравонлик ҳолатларига тугри келади. Мурожаат қилган хотин-қизларнинг 5 209 нафари рухий, 3 813 нафари жисмоний, 166 нафари иқтисодий, 44 нафари жинсий зуравонлик, шунингдек 1 838 нафари зулм ва тазйик утказишларға учраганини айтиб утишган. Ақолларға нисбатан зуравонлик жинояти турли хил курин шларда намоён булади. Жумладан, оилада, жисмоний, рухий, жинсий зуравонлик ҳамда тахқирлаш ва тазйик утказиш каби жиноятлар тез-тез учраб туради.

Узбекистонда 2021-йилнинг биринчи ярмида Давомида қарийб 18 минг нафар айол тазйикка Учрагани аниқланган. Улардан 9 минг нафари рухий зуравонлик қурбони булган. Ушбу курсатқич 2020-йилнинг мос давриға нисбатан 2,5 барабар, ёки 5 минг нафарға куп миқдорни курсатмоқда. Ушбу масала юзасидан Узбекистон Республикаси хотин-қизлар жамоатчилиқ Кенгаши ҳамда Гендер тенглиги масалалари буйича комиссиянинг кенгайтирилган йиғилишида Сенат раиси Танзилла Норбаева алоҳида та'кидлаб утган.

▪ Республикада аёлларға нисбатан зуравонликни олдини олиш мақсадида 2019-йилнинг 2-сентябрида амал қилиш муддатини бошлаган УРК-561-сонли «Хотин-қизларни тазйик ва Зуравонликдан химоя қилиш» тугрисидаги Узбекистон Республикасининг Қонуни расман элон қилинган 2021-йилнинг 19-санасида Узбекистон Республикаси Президентининг ПК-5116-сонли қарорига биноан Маҳалла ва оилани қуллаб-қувватлаш вазирлиги қошида «Айолларни реабилитация қилиш ва мослаштириш республика маркази» ва унинг ҳудудий болимлари ташқил етилди.

Уз тарқибига қуйидагича вазифаларни қамраб олади: Зуравонликдан жабр қурган, уз жонига суикасд қилган ёки уз жонига қасд қилишға мойиллиги булган хотин-қизларға аноним тарзда шошилишч тиббий, психологик, ижтимоий, педагогик, ҳуқуқий ва шу каби ёрдам лар курсатиш;

Оғир ижтимоий аҳволда булган, жумладан оилавий муамолар ва турмушида зурлик қурбони булган айоллар ҳуқуқларининг қафолатланишиға қумак бериш;

Ҳуқумат органлар ва фуқаролик жамиятлари аёлларнинг уз жонига суикасд қилиш ҳолатларини урганиш ва бундай ҳолатларнинг олдини олиш, шунингдек, уз жонига суикасд қилган хотин-қизларни нормал тарздаги ҳайотға қайтишларига қумаклашиш;

«Аёллар дафтариға» қиртилган психологик ва ҳуқуқий маслаҳатға муҳтож айолларни хар томонлама қуллаб-қувватлаш ва уларни «Аёллар дафтари» дан чиқариш чораларини қуриш. Ушбу марказ хизматларидан фойдаланиш учун махсус 1146 ишонч қиска рақами узлуксиз фаолият юритади.

Хулоса урнида шуни айтиш жоизки, аёлларни ҳуқуқлари конун ва давлат химоясидадир. Уларнинг эркинликлари ва ҳуқуқларини тортиб олишга ҳеч кимнинг ҳаққи йук. Аёлларга қарши зуравонлик ва жинойатчиликка қарши қурашда маънавий ва таълим хизматларини кўрсатиш, ҳуқуқни кафолатлаш, жамоатнинг ушбу масаладаги муамоларига ечим ва чора-тадбирларни ошириш керак. Жамоат томонидан мустақил ва қонуний меҳнатларни қўлга олиш, жинсий буйруқларга барҳам бериш, зуравонликка қарши қураш, аёлларни рухий, жисмонан соғломлигини таъминлаш, бандлик масалаларини куриб чиқиш керак. Менинг назаримда, ундай муаммолар устида ишлаш ва профилактика тадбирларини кучайтириш зарур. Келажакка соғлом ва баркамол авлод етиштириш биз аёллар қулида!

Фойдаланилган адабиётлар:

1. „Maternal and newborn health in Uzbekistan“.Data.unicef.org. Qaraldi: 7-avgust 2022-
2. Yil.↑ „Proportion of seats held by women in national Parliaments (%) – Uzbekistan“.Data.worldbank.org. Qaraldi: 7-avgust 2022-yil.↑ „Uzbekistan – Percentage of Female Students In Secondary Education Enrolled In
3. General Programmes, Female“.Tradingeconomics.com. Qaraldi: 7-avgust 2022-yil.↑ „Uzbekistan – Labor Force,
4. Female“.Tradingeconomics.com. Qaraldi:7-avgust 2022-yil.↑ „GENDER INEQUALITY INDEX (GII)“. Hdr.undp.org. Qaraldi: 7-avgust 2022-yil